

Rovbiller *Schistoglossa drusilloides* (J. Sahlberg, 1876) – ny for den danske fauna (Coleoptera, Staphylinidae)

OLE VAGTHOLM-JENSEN

Vagtholm-Jensen, O.: The rove beetle *Schistoglossa drusilloides* (J. Sahlberg, 1876) - new to the Danish fauna (Coleoptera, Staphylinidae).
Ent. Meddr 57: 139-141. Copenhagen, Denmark, 1989. ISSN 0013-8851.

The rove beetle *Schistoglossa drusilloides* (J. Sahlberg, 1876) is recorded for the first time from Denmark. The diagnostic characters of the species – including drawings of the genitalia of male and female – are given.

Ole Vagtholm-Jensen, Søndermarksvej 301, DK-7190 Billund, Denmark.

Indledning

Igennem de seneste år har jeg beskæftiget mig meget med indsamling af rovbillerne i underfamilien Aleocharinae, hvoraf der i Danmark er konstateret knapt 400 arter, i størrelsen fra 0,7-8 mm.

Indsamlingen af disse småbiller foregår ved hjælp af sigtning af diverse materialer, såsom kompostdynger, løv og mos, paddehatte, gødning, småpattedyrs reder etc.

På en ekskursion 1.x.1988 til Høllund (WJ; NG06) i en moseeng ned mod Holme Å, hvor hovedformålet var at sigte startuer (*Carex paniculata*), dukkede der en for mig ukendt bille op i sigtebakken.

En nøjere mikroskopering gav følgende resultat: Det var en ♀ – og ved den nærmere morfologiske undersøgelse samt udpræparering af spermathecaen kunne det hurtigt ved hjælp af »Die Käfer Mitteleuropas« (Benick & Lohse 1974) konstateres, at det var *Schistoglossa drusilloides* – én i Danmark hidtil ikke konstateret art.

I forsøg på at konstatere om fundet var af tilfældig karakter, eller der virkelig var tale om en dansk population, blev lokaliteten i den følgende tid besøgt en del gange med følgende resultat. 11.x.1988: 2 ♀♀; 15.x.1988:

2 ♂♂, 4 ♀♀. Endvidere 29.x.1988 sammen med Viggo Mahler: 6 ♂♂, 11 ♀♀. Med disse fund må konklusionen være, at der på lokaliteten findes en god population.

Sammen med arten fandtes også andre interessante biller: *Agathidium convexum* Sharp, *Scydmorephes helvolus* (Schaum), *Ptenidium laevigatum* Erichson, *Coryphium angusticolle* Stephens, *Stenus picipennis* Erichson, *Encephalus complicans* Stephens, *Schistoglossa curtipennis* (Sharp), *Atheta benickiella* Brundin, *Atheta orphana* (Erichson), *Meotica hansenii* Scheerpeltz, *Deubelia picina* (Aubé) og *Oxyopoda recondita* Kraatz.

Kendetegn

Schistoglossa drusilloides er ikke nævnt i Danmarks Fauna (Hansen 1954), men kan indføres ved, at slægtsnøglen på side 115-116 erstattes af følgende:

5. frie rygled temmelig kraftigt kornet. Pronotums behåring af type II (V). Længde 3-3,8 mm 1. *viduata*
5. frie rygled i det højeste fint kornet. Længde 1,7-3,4 mm 2.

2. Pronotums behåring af type I. Længde 2,5-3 mm 2. *aubei*
 Pronotums behåring af type II (V). Længde 1,7-3,4 mm 3.
3. De ydre følehornsled svagt tværbrede, kun ca. 1/4 bredere end lange. 4. De ydre følehornsled stærkere tværbrede, ca. 1/2 gang bredere end lange. Øjnene meget små, tindingerne ca. 4/5 længere end øjets længde. Vingedækkerne korte, over skuldrene ikke tydeligt bredere end pronotum. Længde 1,7-2,3 mm 4. *curtipennis*
4. Mindre, 1,7-2,3 mm. Øjnene større, tindingerne kun ca. 1/3 længere end øjets længde. Vingedækkerne over skuldrene tydeligt bredere end pronotum 3. *gemina*
 Større, 2,8-3,4 mm. Øjnene meget små, tindingerne mere end dobbelt så lange som øjets længde. Vingedækkerne meget korte og smalle, over skuldrene noget smallere end pronotum .. 5. *drusilloides*
Schistoglossa drusilloides er kendetegnet ved

de meget små øjne og stærkt rundede tindinger samt særdeles smalle og korte, bagud noget udvidede vingedækker, som ved skuldrene er noget smallere end pronotum. Behåringen på pronotum er af type II (V) – vingedækkernes behåring lige bagudrettet. Kroppen mørkebrun med lidt mørkere hoved og bagkrop. Følehornene brune med lysere rodled, benene gulbrune. Forkroppen med mat glans på grund af tæt punktering og mikro-skulptur – bagkroppen mere glinsende.

♂ og ♀: 6. frie rygleds bagkant hos ♂ i midten lige afstudet og med uregelmæssige småtakker, der på hver side begrænses af en lille, stumpvinklet tand (Fig. 1) – hos ♀ rundet afstudet. 6. bugleds bagkant hos ♂ mere rundet tilspidset end hos ♀.

Helt afgørende forskellig fra de øvrige *Schistoglossa*-arter er imidlertid aedeagus (Fig. 2) med penisspidsen tvekløftet (ventralt set) og spermatheca (Fig. 3) med sin langstrakte form.

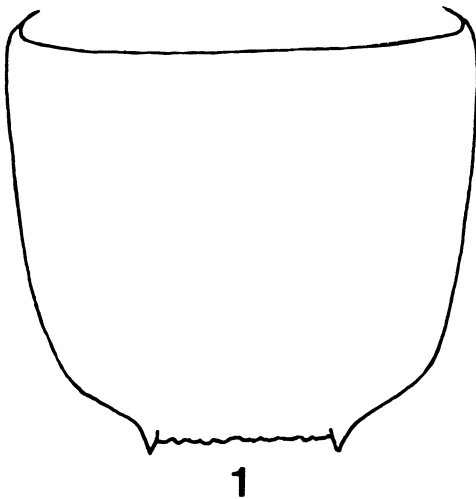

Fig. 1. ♂, 6. frie rygled hos *Schistoglossa drusilloides* J. Sahlberg. (Tegnet efter det danske fund).

Fig. 1. ♂, 6th free segment of *Schistoglossa drusilloides* J. Sahlberg. (Drawn according to the Danish find).

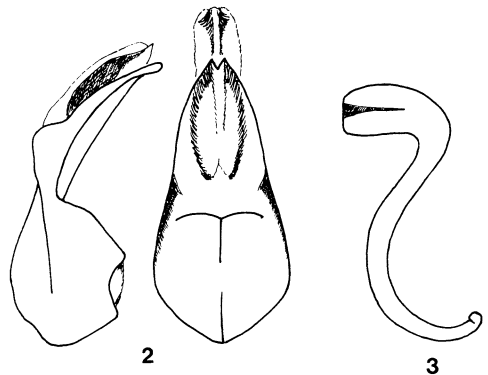

Fig. 2-3. 2. Penis hos *Schistoglossa drusilloides* J. Sahlberg, set dels fra siden og dels fra undersiden. 3. Spermatheca hos *Schistoglossa drusilloides* J. Sahlberg. (Tegnet efter euparal-præparater efter det danske fund).

Figs 2-3. 2. Penis of *Schistoglossa drusilloides* J. Sahlberg, seen in profile and from the ventral side, respectively. 3. Spermatheca of *Schistoglossa drusilloides* J. Sahlberg. (Drawn according to euparal preparations from the Danish find).

Udbredelse

Schistoglossa drusilloides er beskrevet fra Finland af J. Sahlberg og synes at være meget sjælden med en disjunkt udbredelse (Fig. 4), nemlig en boreal/karelsk (Lindroth 1960, Lundberg 1986) samt i det nordtyske lavland/Harzen (Benick & Lohse 1974).

Hos Palm (1968), hvor de få svenske fund er omtalt, beskrives også artens naturlige biotop som netop værende enge med *Carex*-tuer – et forhold, som jo passer fint med de danske fund. De nordtyske fund er gjort ved Hamburg og i Oldenburg samt i højmoser i Harzen (Benick & Lohse 1974).

Diskussion

Forekomsten af *Schistoglossa drusilloides* i Danmark, set i relation til de nordtyske lavlandsfund, kan vel næppe betegnes som overraskende. Mere interessant er derimod de to meget adskilte populationsområder (Fig. 4), men formodentlig vil yderligere eftersøgninger på relevante lokaliteter med fund til følge minimere afstanden mellem disse.

Jeg har haft mulighed for at sammenligne mine danske fund med et af de boreale, nemlig en ♂ fra Västerbotten, Hällnäs, juni 1976, leg. et det. Stig Lundberg, coll. Viggo Mahler, og der synes ikke morfologisk at være uoverensstemmelser mellem eksemplarerne.

Angående slægten *Schistoglossa* Kraatz er der også grund til at gøre opmærksom på den nybeskrevne art *benicki* (Lohse 1981). Denne art er yderst nærstående til *curtipennis* (Sharp) og kan kun kendes fra denne ved undersøgelse af genitalierne. Den nye art er beskrevet efter fund fra Schleswig-Holstein, og det kunne være interessant at få konstateret, om denne art også findes hos os - vel snarest i Jylland.

Til slut rettes en tak til Viggo Mahler for udlån af *Schistoglossa drusilloides* fra Sverige samt for kritiske bemærkninger til manuskriptet.

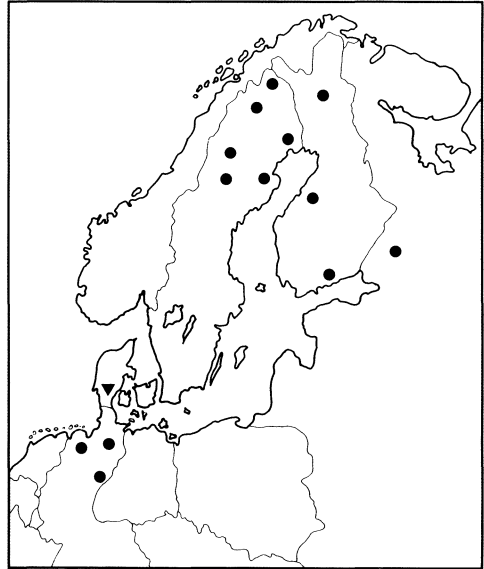

Fig. 4. Den disjunkte udbredelse af *Schistoglossa drusilloides* J. Sahlberg, markeret med cirkler, og det danske findested, markeret med en trekant.

Fig. 4. The disjunct distribution of *Schistoglossa drusilloides* J. Sahlberg, marked with circles, and the Danish habitat, marked with a triangle.

Litteratur

- Benick, G. & Lohse, G.A., 1974: Callicerini. – In: Freude, H., Harde, K.W. & Lohse, G.A.: Die Käfer Mitteleuropas, Band 5. Krefeld.
- Hansen, V., 1954: Biller XVII. Rovbiller. 3. del. – Danmarks Fauna 59, København.
- Lindroth, C.H., (redig. cur.), 1960: Catalogus Coleopterorum Fennoscandiae et Daniae. Lund.
- Lohse, G.A., 1981: *Schistoglossa benicki* n.sp., eine neue Art der Gattung *Schistoglossa* Kraatz. – Ent. Bl. Biol. Syst. Käfer 77: 7-8. Krefeld.
- Lundberg, S., 1986: Catalogus Coleopterorum Sueciae. Stockholm.
- Palm, T., 1968: Kortvingar, hft. 5 (Coleoptera: Staphylinidae). – Svensk Insektfauna 9. Stockholm.